

Chapter 3: On Property Rights

Dear Political Economic Digest Series participant,

Welcome to the third series of the Political Economic Digest. In the last series we discussed about what really motivates people to do (or not to do) something. Incentives, as we learned, are the reasons behind people's activities and having well designed incentive system is a must for sound public policies. In this series we are going to talk about property rights. Why are property rights important? And what incentives do property rights provide for people to work harder and better? How is protection of property rights related to economic prosperity?

"A property right is the exclusive authority to determine how a resource is used, whether that resource is owned by government or by individuals." Private property rights are very crucial to economic growth and prosperity because they provide an incentive for people to make the most efficient use of the resources and conserve them too. Without private property rights, people have no incentive to work hard or make new inventions or find better ways of doing things.

The first reading is the third chapter of the Nepali translation of the book, "The Adventures of Jonathan Gullible", in which you'll find about tragedy of the commons. Tragedy of the commons is a situation which occurs when a resource isn't clearly owned by anyone but is a common resource and the resource is plundered by everyone. When a resource is owned by everyone, no one cares to put effort and energy into its conservation or efficient utilization because the rewards are likely to be taken by someone else. Tragedy of commons is a strong argument in favor of property rights. Experience of communist countries shows that attempt to abolish private property rights always ends in degradation of the available resources and impoverishing people.

The second reading is a text extracted from the book "Common Sense Economics", the authors have explained the concept and importance of property rights with examples. Private property rights are important because they encourage wise stewardship and also encourage people to use their property productively. Property owners have a strong incentive to develop things that they own in ways that are beneficial to others. Private ownership also promotes the wise development and conservation of resources for the future.

The final reading is the first chapter of the book *Mystery of the Capital*, in which renowned Peruvian economist Hernando DeSoto, explains how the absence of clearly defined property rights is preventing the poor of the world from getting rich although they happen to have all the necessary resources and capital required for creating wealth. De Soto notes, the poor people around the world have properties worth more than \$9.3 trillion but since they don't have well defined property rights, they have been able to use their properties to get richer.

Questions to think about:

1. Do you think private property rights are important? What do you think is the role of private property rights in the development of a country?
2. The success of community forests of Nepal in the protecting the forests, forest animals and creatures and uplifting the living standards of the related community is well known. Can you relate the role of property rights in the success of community forests? Why weren't the people concerned about the destruction of forests earlier although they are actively protecting and promoting the forests now?
3. In contrast to the example of community forests, community-run schools have proved to be a failure. Why do you think they failed? Has it something to do with property rights, too? Do the people who run community schools also get to make incomes from the schools like they do in case of community forests?
4. Our government has violated the private property rights several times in the name of development and greater good of the people. The road expansion project can be taken as one of the violations of the private property rights by the government. What are your views regarding the violation of property rights by the government, the one who is supposed to protect the rights of the citizens?
5. What do you think about the land ceiling laws? Do they promote or discourage the efficient use of lands?
6. Does private property right benefit the poor? Or is it just for the benefit of the rich?

Happy reading! If you are interested to further explore this issue, we have lots of texts and visuals on the subject at Political Economic Resource Center of Samriddhi. Feel free to drop by!

Note: Scroll below to find the readings!

परिच्छेद ३

सामान्य व्यक्तिको दुःखपूर्ण जीवन

घना जङ्गलबीचको बाटो अलि चौडा हुँदै गयो । दिउँसो पुर्पुरो सेकिने टन्टलापुर घाम लागिरहेको थियो । यत्तिकैमा जनाथन एउटा तालको छेउमा आइपुगे । जनाथनले अलिकति पानी भिकेर आफ्नो हातमुख धुन लागेका बेला “म भए त्यो पानी पिउन्न थिएँ”, भनी कसैले सतर्क गराउँदै कराएको उनले सुने ।

जनाथनले बारिपारि हेरे । घुँडा टेकेर तालको किनारमा बसी केही साना माछाहरू फलेकमाथि राखेर सफा गरिरहेको एकजना बूढो मानिसलाई उसले देखे । त्यो बूढो मानिसको छेउमा माछा राख्ने एउटा डाली, धागोको गोली र तीनवटा सानासाना खम्बा माटोमा गाडिएका थिए । “के माछा मार्नु रमाइलो छ?”, जनाथनले नम्रतापूर्वक सोधे ।

ती मानिसले माथितिर नहेरीकनै केही असजिलो मानी जवाफ दिए, “मैले आज भेटेका सबै यिनै साना भुराहरू मात्र हुन् ।” यति भनेर ती बूढा मानिसले माछा टुक्रा पाउँ आगोको रापमा तारेको माछासँगै राख्दैथिए । तापकेमा तारिएको माछाको निकै मीठो बासना आइरहेको थियो । जनाथनले पछ्याउँदै गरेको अधिको पहुँचो बुट्टेदार बिरालो देखे । त्यो बिरालो माछाका फालिएका टुक्राहरू खाइरहेको थियो । त्यो देखेर उनको मुख रसायो ।

एक राम्रो माछा मार्ने माझीको रूपमा आफूलाई ठान्ने जनाथनले त्यो बूढो मानिसलाई सोध्न थाले, “तपाईं माछा मार्ने बल्छीमा के-के आहारा हाल्नुहुन्छ?”

ती बूढो मानिसले सोचपूर्ण ढङ्गले जनाथनलाई हेर्दै भने, “मैले बल्छीमा राख्ने चारोमा कुनै दोष छैन । यस तालमा भएका माछामध्ये सबैभन्दा राम्रा माछा मैले समातेको छु ।”

माझीको एकान्तप्रिय स्वभाव देखेर एकैछिन चुप लागेर बसेमा उसबाट घेरै सिकन सकिन्छ भनी जनाथनले सोचे । परिणामस्वरूप, त्यो बूढो माझीले उनलाई आफ्नै छेउमा आगोको रापमा तारेको माछा र उनलाई केही माछा र केही पाउरोटी खान दिए । ती बूढो मानिसले बनाएको दिउँसोको खानाबाट थोरै मात्रामा भए पनि खानुपर्दा जनाथनले आफूलाई दोषी ठाने । तर पनि उनले त्यो खाना हतारिँदै खाए । उनीहरूले खाना खाइसकेपछि ती बूढो मानिसले बोल्न सुरु गरिहाल्छन् होला भन्ने विचारले जनाथन शान्त भई बसे ।

“वर्षौंअगाडि यहाँ ठूला माछाहरू समात्न सकिन्थ्यो । तर ती सबै माछा समातिइसकेका छन् । अब खालि साना भुराहरू मात्र समातिन बाँकी छन् ।” ती बूढो मानिसले दुःखित हुँदै भने । “तर ती साना माछाहरू त बढ्छन् नि, होइन र?” जनाथनले सोधे । ती बूढाले कम गहिराइ भएको ठाउँमा उम्रिएको माछा धेरै लुकनसक्ने घाँसलाई क्वारक्वार्ती हेरिरहे ।

“अहँ । मानिसहरूले सबै माछा समाल्छन्, एकदमै साना पनि समाल्छन् । यति मात्र होइन, मानिसले तालको टाढा कुनामा फोहर पनि फाल्छन् । हेर त, ऊ.. त्यो बाक्लो मलको लेदो कति

टाढासम्म फैलिएको छ ?”

कुरा बुझ्न नसकी जनाथन अचम्ममा परे । “किन अरूले तपाईंको माछा लैजान्छन् र किन तालमा डुङ्गुर फाल्छन् ?” उनले सोधे ।

ती बूढा मानिसले भने, “यो मेरो ताल होइन । यो जइल र खोलाभै सबैको साभो हो ।”

“यी माछा सबैका हुन्...”, जनाथन एक क्षण घोरिए, “के मेरा पनि.... ?” उनले आफूले नकमाए तापनि ती बूढा मानिसको खाना बाँडेर खाएकोमा अब उनलाई कम दुःखको अनुभव भयो ।

बूढा मानिसले भने, “त्यसो होइन ! सबैको हो भन्नु वास्तवमा कसैको पनि होइन । जब त्यो माछा मेरो बल्छीमा अड्किन्छ, अनि त्यो मेरो हुन्छ ।”

अलमलमा परेर जनाथनले भने “मैले बुझ्न सकिन ।” आफैँ एकलै फतफताउँदै, उनले दोहोर्‍याउँदै भन्न थाले, “सबैको माछा भन्नु वास्तवमा कसैको पनि होइन । जब माछो तिम्रो बल्छीमा पर्छ त्यसपछि त्यो माछो तिम्रो हुन्छ ?” “के तपाईंले ती माछाको स्याहार गर्नु हुन्छ वा ती माछा बढ्नमा मद्दत गर्नु हुन्छ ?” जनाथनले सोधे ।

“निश्चय नै गर्दिन”, ती बूढो मानिसले खिसी गर्दै नाके स्वरले भने, “जो कोही कुनै समयमा यहाँ आएर माछा मार्नसक्ने ठाउँमा मैले यी माछाको स्याहार किन गरौं ? यदि कसैले ती माछा लैजान्छन् या तालमा फोहर र प्रदूषण गर्छन् भने त्यसपछिका सबै मेरा प्रयासहरू खेर जान्छन् ।”

करुणदायी दृष्टिले तालको पानीलाई हेर्दै, ती बूढो मानिसले दुःखी हुँदै भने, “म यो ताल मेरो स्वामित्वमा होओस् भन्ने चाहन्छु । त्यसपछि माछा राम्ररी स्याहारिन्छन् । पल्लो बेसीको गोठमा पालिएका गाईबस्तुभै मैले यी माछाको स्याहार गर्नेथिएँ । म ठूला र मोटा माछा तयार पार्थेँ र कुनै पनि माछा मार्ने वा तालमा फोहर पार्ने मानिस मेरो नजिकमा आउन सक्ने थिएनन् । यस बारेमा म तिमीलाई निश्चिन्त पार्न सक्छु ।”

जनाथनले बीचमै सोधे, “अहिले तालको व्यवस्था कसले हेर्छ ?”

बूढो मानिसको चाउरिएको अनुहार अझै कडा रूपको भयो । उनले भन्न थाले, “यो तालको व्यवस्था हाल शासकहरूको परिषद्ले गर्छ । हरेक ४ वर्षमा परिषदका लागि शासकहरू छानिन्छन् । त्यसपछि परिषद्ले प्रबन्धक नियुक्ति गर्छ र मैले तिनै करवाट प्रबन्धकको तलब तिरिन्छु । प्रबन्धकले चाहिनेभन्दा बढी माछा मारेको छैन र तालमा फोहर फालेको पनि छैन भनी निगरानी गर्नुपर्ने हुन्छ । सबैभन्दा हाँसउठ्ठो कुरा के हो भने शासकहरूका साथीहरूले आफूखुसी माछा मार्छन् र मनपरीसँग तालमा फोहर फाल्छन् ।”

ती बूढा र जनाथन दुवैजना बसे र वतासले तालमा बनाएका छालहरू हेरिरहे । जनाथनले त्यो पहेँलो बिरालोले टाउको उठाएर आफ्नो थालमा भएको माछाको टाउकोलाई सुँघ्दै र क्वारक्वार्ती हेरिरहेको देखे । जनाथनले माछाको टाउको बिरालोतिर हुत्याइदिए । बिरालोले पनि माछा आफ्नो पञ्जाले समात्यो । पहिलेको लडाइँमा चिरिएको एउटा कान भएको त्यो बिरालो एकदमै कडा देखिन्थ्यो ।

बूढो माझीको कथालाई सम्झँदै जनाथनले सोधे, “के तालको व्यवस्था राम्ररी गरिएको छ ?”

ती बूढो मानिसले गुनगुनाउँदै भने, “तिमी आफैँ हेर, मैले समातेका माछा । अब त यस्तो लाग्छ कि जति प्रबन्धकको तलब बढ्दै जान्छ, त्यति नै समातिने माछा पनि साना हुँदै जान्छन् ।”

Importance of Private Property

(from the book Common Sense Economics, James D. Gwartney - Florida State University, Richard L. Stroup - Montana State University, Dwight Lee - University of Georgia)

The critical role of the legal system is to protect property rights. Trade depends on property rights, and a legal system must protect property rights if an economy is to prosper. Property is a broad term that includes ownership of labor services and ideas, including religious views, as well as physical assets such as buildings and land. Private ownership of property involves three things: (a) the right to exclusive use, (b) legal protection against invaders B those who would seek to use or abuse the property without the owner's permission, and (c) the right to transfer to (that is, exchange with) another.

Private owners can decide how they will use their property, but private owners are held accountable for their actions. People who use their property in a manner that invades or infringes upon the property rights of another will be subject to the same legal forces that protect their own property. For example, private property rights prohibit me from throwing my hammer through the screen of your computer, because if I did, I would be violating your property right to your computer. Your property right to your computer restricts me and everyone else from its use without your permission. Similarly, my ownership of my hammer and other possessions restricts you and everyone else from using them without my permission.

The important thing about private ownership is the incentives that emanate from it. There are four major reasons why the incentives accompanying clearly defined and enforced private ownership rights propel economic progress.

First, private ownership encourages wise stewardship. If private owners fail to maintain their property or if they allow it to be abused or damaged, they will bear the consequences in the form of a decline in the property's value. For example, if you own an automobile, you have a strong incentive to change the oil, have the car serviced regularly, and see that the interior of the car is well maintained. Why is this so? If you are careless in these areas, the car's value to both you and potential future owners will decline. If the car is kept in good running order, it will be of greater value to you and to others who might want to buy it from you.

In contrast, when property is owned by the government or owned in common by a large group of people, the incentive to take good care of it is weakened. For example, when the government owns housing, no individual or small group of owners has a strong incentive to maintain the property; no individual or small group will pay the costs of a decline in the value of the property or benefit from its improvement. That is why government-owned housing, compared to privately owned housing, is generally run down and poorly maintained. This is true in both capitalist and socialist countries. Laxity in care, maintenance, and repair reflects the incentives that accompany government ownership of property.

Second, private ownership encourages people to use their property productively. When people are able to keep the fruits of their labor as private property, they have a strong incentive to improve their skills, work harder, and work smarter. Such actions will increase their income. Similarly, when people are permitted to keep what they earn, they will use land, buildings, and other assets they own more productively.

Farming in the former Soviet Union shows how property rights stimulate productive activity. Under the communist regime, families were permitted to keep or sell the goods they produced on small private plots, which ranged up to an acre in size. These private plots made up only about 2 percent of the total land under cultivation; the other 98 percent consisted of huge collectively owned farms where the output belonged to the state. As reported by the Soviet press, approximately one-fourth of the total value of Soviet agricultural output was raised on this tiny fraction of privately farmed land. This indicates that the output per acre on the private plots was about 12 times the per-acre output of the state-owned farms.

Even a modest move away from state ownership toward private ownership produces impressive results. In 1978 the communist government of China began a de facto policy of letting farmers keep all rice grown on the collective farms over and above a specified amount that had to be given to the state. In effect, the government turned a blind eye to farmers in the small village of Xiaogang in China's Anhui province. There, farmers began assigning responsibility for the cultivation of particular plots of land to particular farmers, with each farmer keeping all production above his contribution to the village's quota for the state. The result was an immediate increase in productivity. When the word got out, and the government ignored the official policy against such "privatization," the practice spread like wildfire, leading to rapid increases in agriculture output and freeing farmers to move into non-agricultural sectors of the economy.

Third, private owners have a strong incentive to develop things that they own in ways that are beneficial to others. While private owners can legally do what they want with their property, they can gain from actions that enhance its value to others. If they employ and develop their property in ways that others find attractive, the market value of the property will increase. In contrast, changes that others dislike, particularly if the others are customers or potential future buyers, will reduce the value of one's property.

Consider the owner of an apartment complex. This person may not care anything about having parking spaces, convenient laundry facilities, a nice workout room, or an attractive lawn and swimming pool within the complex. But if consumers value these things highly (relative to the costs of producing them), the owner has a strong incentive to provide them. These features will enhance both the owner's earnings – the rents – and the market value of the apartments. In contrast, apartment owners who insist on providing only what they like, rather than the things that consumers prefer, will find that their earnings and the value of their capital (their apartments) decline.

Why are college students willing to endure long hours of study and incur the cost of a college education? Private ownership of labor services provides the answer. Because they have an ownership right to their labor services, their future earnings will be much greater if they acquire knowledge and develop skills that are highly valued by others.

Fourth, private ownership promotes the wise development and conservation of resources for the future. Using a resource may generate revenue. This revenue is the voice of present consumers, reflecting what they want from the resource. But future consumers, too, have a voice, thanks to property rights. An owner of a resource, say, a piece of land that could be developed now or developed later, may believe that it will be more valuable in the future. In other words, its expected future value exceeds its current value. This owner has an incentive to conserve B that is, hold back on current use B to make sure that the resource will be available when it is more valuable. In a sense, the owner is heeding the voice of future consumers. Private owners can increase their personal wealth by balancing the demands in the present with the potential demand in the future.

Private owners gain by conservation whenever the expected future value of a consumable resource exceeds its current value. This is true even if the current owner does not expect to be around when the benefits accrue. Suppose that a 65-year-old tree farmer is contemplating whether to cut his young Douglas fir trees. If the trees' growth and the increased scarcity of wood are expected to result in future revenues that exceed the current value of the trees, the farmer will gain by conserving the trees for the future. As long as ownership is transferable, the market value of the farmer's land will increase as the trees grow and the expected day of harvest moves closer. So, even though the actual harvest may not take place until well after his death, the owner will be able to sell the trees (or, more likely, the land including the trees) at any time, capturing their increasing value.

For centuries, pessimists have argued that we are about to run out of trees, critical minerals, or various sources of energy. Again and again, they have been wrong because they failed to recognize the role of private property. It is instructive to reflect on these doomsday forecasts. In sixteenth-century England, fear arose that the supply of wood – widely used as a source of energy – would soon be exhausted. Higher wood prices, however, encouraged conservation and led to the development of coal. The wood crisis soon dissipated.

Even when a specific resource is not owned, the market for other resources that are owned can often solve problems. In the middle of the nineteenth century, dire predictions arose that the United States was about to run out of whale oil, at the time the primary fuel for artificial lighting. No one owned the whales, which were being hunted to excess on the high seas, and their population was declining. As whale oil prices rose, the incentive for individuals to conserve whales for the future was missing, because they did not own the whales. However, as the prices increased, individuals had an incentive to find substitute energy sources. If they could own the new energy source, they could obtain substantial revenues. With time, this led to the development of kerosene, a drop in the price of whale oil, and the end of the whale oil crisis.

Later, as people switched to petroleum, predictions emerged that this resource too would be exhausted. In 1914, the Bureau of Mines reported that the total U.S. supply of oil was 6 million barrels, an amount less than the United States now produces approximately every 20 months. In 1926, the Federal Oil Conservation Board informed people that the U.S. supply of oil would last only seven years. A couple of decades later the Secretary of Interior forecast that the United States would run out of oil in just a few more years. A study sponsored by the Club of Rome made similar predictions for the world during the 1970s.

Understanding the incentives that emanate from private ownership makes it easy to see why the doomsday forecasts have been so wrong. When the scarcity of a privately owned resource increases, the price of the resource will rise. The increase in price provides producers, innovators, engineers, and entrepreneurs with an incentive to (a) conserve on the direct use of the resource, (b) search more diligently for substitutes, and (c) develop new methods of discovering and recovering larger amounts of the resource. To date, these forces have pushed doomsday ever farther into the future, and there is every reason to believe that they will continue to do so for resources that are privately owned.

A legal system that protects [property rights](#) and enforces contracts in an evenhanded manner provides the foundation for capital formation and gains from trade, which are the mainsprings of economic growth. In contrast, insecure property rights, uncertain enforcement of agreements, and legal favoritism undermine both investment and gains from trade. Throughout history, people have tried other forms of ownership such as cooperatives, socialism, and communism. These experiences have ranged from unsuccessful to disastrous. To date, we do not know of any institutional arrangement that provides individuals with as much freedom and incentive to serve others by using resources productively and efficiently as does private ownership within the framework of the rule of law.

पूँजीको रहस्य

- हर्नान्डो डि सोटो

तेस्रो विश्वका र पूर्व साम्यवादी देशहरूका शहरमा उद्यमीहरूको घुइँचो छ । तपाईं मध्य पूर्वी बजारमा हिड्दै हुनुहोस या लेटिन अमेरिकाको कुनै एउटा गाउँमा पदयात्रा गर्दै हुनुहोस, वामस्कोमा एउटा टेक्सी चढ्दै हुनुहोस, जता भए पनि तपाईंसँग कसैले केही न केही सौदा गर्न खोजिरहेको हुन्छ । यी देशका निवासीहरूसँग योगता छ , उत्सुकता छ र खासै केही नभइकन नाफा कमाउन सक्ने अचम्मको क्षमता छ । उनीहरू आधुनिक प्रविधि ग्रहण र प्रयोग गर्न सक्छन् । अन्यथा, अमेरिकन व्यवसायीहरूले विदेशमा भईरहेको आफ्नो स्वामिता पत्रको (पेटेन्टको) गैरकानूनी प्रयोगलाई नियन्त्रण गर्न किठनाइ भोल्नुपर्दैनथ्यो साथै अमेरिकि सरकार तेस्रो विश्वका देशहरूको हातबाट आधुनिक हतियारका प्रविधि बचाउन प्रयत्नशील हुँदैन थियो । बजारहरू प्राचीन र सार्वभौमिक परम्परा हुन् : ईसुले व्यापारीहरूलाई दुई हजार वर्ष अगाडि गिर्जाघरबाट धपाएका हुन र कोलम्बस अमेरिका पुग्नु अघि पनि मेक्सिकनहरूले आफ्नो उत्पादनहरू बजारमा लग्थे ।

तर, यदि पूँजीवाद तर्फ लम्केका देशका मानिसहरू दयनीय अवस्थामा रहेका माग्नेहरू होइनन् भने, पुरानै तरिकामा अल्भेका छैनन् भने, र अक्रियात्मक संस्कृतिका कैदीहरू होइनन् भने, किन पूँजीवादले पश्चिममा मात्र सफलता चुम्दै धनको ओइरो ल्याएको होला? किन पूँजीवाद, एउटा रहस्यमय घैटोमा घेरिए भैं, पश्चिममा मात्र फस्टाउँछ ?

यस किताबमा मेरो मनसाय के प्रस्तुत गर्नु हो भने , त्यो मुख्य बाधा जसले विश्वका बाँकिका भागलाई पूँजीवादबाट फाइदा लिनबाट रोक्छ त्यो तिनीहरूको पूँजी उत्पादन गर्न सक्ने क्षमताको अभाव हो । पूँजी यस्तो शक्ति हो जसले एउटा मजदूरको उत्पादनकारितालाई बढाउँछ र राष्ट्रका लागि धनको संरचना गर्छ । यो पूँजीवादी व्यवस्थापनको अभिन्न अङ्ग हो, उन्नतिको जग हो, र एउटा यस्तो कुरा हो जुन गरिब मुलुकका मानिसहरू आफ्नो लागि उत्पादन गर्न नसक्ने देखिन्छन्, जतिसुकै पूँजीवादीअर्थतन्त्रका कार्यहरूमा लागे पनि ।

मैले र मेरो अनुसन्धान टोलीले संकलन गरेका सत्य तथ्य र गणनाको आधारमा म के पनि देखाउन चाहन्छु भने एशिया, अफ्रिका, मध्य-पूर्वी भाग र लेटिन अमेरिकामा एक भागबाट अर्को भागसम्म र एउटा कृषि क्षेत्र देखि अर्को कृषि क्षेत्रसम्म धेरै जसो गरिबहरूसँग पूँजी उत्पादन गर्नसक्ने सम्पत्ति रहेको छ । सबैभन्दा गरिब मुलुकहरूमा पनि गरिबहरूले बचत गर्छन् । खासमा, गरिबहरू बीच बचतको मान्यता अत्यधिक छ - ई.सं १९४५ देखि भरिबाट पाइएको विदेशी सहायताभन्दा चालीस गुणा धेरै । उदाहरणका लागि, ईजिप्टमा गरिबले जम्मा

गरेको धनको मोल, अहिलेसम्म त्यहाँ रेकर्ड गरिएको सबै प्रत्यक्ष विदेशी लगानी, सुएज केनल र अस्वान डेम समेतको जोडभन्दा पचपन्न गुणा धेरै छ । लेटिन अमेरिकाको सबैभन्दा गरिब राष्ट्र हाईटीमा , गरिबको कुल धन सम्पत्ति, यसले फ्रान्ससँग ई.सं १८०४ मा स्वतन्त्रता पाए देखिको सबै विदेशी लगानीको जोडभन्दा पचास गुणा धेरै छ । यदि अमेरिकाले आफ्नो विदेशी लगानीको बजेट संयुक्त राष्ट्र संघले सिफारिस गरे अनुसारको तहसम्म बढाउने हो भने (राष्ट्रिय आयको ०.७ प्रतिशत) यस विश्वको सबैभन्दा धनी राष्ट्रलाई गरिबसँग पहिले नै भएको स्रोतलाई भेट्टाउन १५० वर्षभन्दा बढी लाग्छ ।

तर उनीहरूसँग यी स्रोतहरू त्रुटिपूर्ण अवस्थामा रहेका छन् : सही रूपमा निजीकरण नगरिएको जग्गामा घर, अपरिभाषित ऋण रहेको अव्यवस्थित व्यवसाय, अर्थशास्त्रीहरू र लगानीकर्ताहरूले नदेख्ने ठाउँमा रहेका उद्योगहरू । यी सम्पत्तिहरूको राम्रोसँग गणना नभएकाले, यी सम्पत्तिहरूलाई तुरुन्तै पूँजीको रूपमा बदलिन सकिँदैन, जहाँ मानिसहरू एक अर्कालाई चिन्छन् र विश्वास गर्छन् त्यस सीमित स्थानीय क्षेत्रभन्दा बाहिर व्यापार गर्न सकिँदैन, ऋणका लागि धितोको रूपमा प्रयोग गर्न सकिँदैन र लगानीको लागि एउटा भागको रूपमा प्रयोग गर्न सकिँदैन ।

यसको विपरित, पश्चिममा प्रत्येक आना जग्गा, भवन, औजार वा वस्तु-सूचीको विवरण, सम्पत्ति प्रमाणपत्रमा उल्लेख गरिएको हुन्छ जुन यी सबै सम्पत्तिलाई बाँकि अर्थतन्त्रसँग जोड्ने एउटा विशाल नदेखिने प्रक्रियाको देखिने संकेत हो । यो उल्लेखनीय प्रक्रिया कै कारण यी सम्पत्तिहरूको आफ्नो भौतिक अस्तित्वको साथै एउटा अदृश्य र समान्तर अस्तित्व पनि रहन्छन् । यी उधारोको लागि धितोको रूपमा प्रयोग हुन्छन् । अमेरिकामा नयाँ व्यवसायको लागि एउटै मात्र महत्वपूर्ण स्रोत भनेको उद्यमीको घर बन्धकमा राख्नु हो । यी सम्पत्तिहरूले हकवालाको पछिल्लो ऋण जोड्न सक्छन्, ऋण र कर संकलन गर्ने भरपर्दो माध्यम बन्न सक्छन् , भरपर्दो र सर्वव्यापी प्रयोग हुने सार्वजनिक सामाग्रीहरूको सिर्जना गर्ने आधार दिनसक्छन् र सहायक बजारमा पुनः छुट दिई बेच्न सक्ने सेक्यूरिटी-(जस्तै धितोपूर्ण बन्ड्स)को सिर्जना गर्ने जग दिनसक्छन् । यो प्रक्रियाबाट पश्चिमी मुलुकले सम्पत्तिमा जीवन हाल्छ र त्यसबाट पूँजी निकाल्छ ।

तेस्रो विश्व र पूर्व साम्यवादी राष्ट्रहरूसँग यो निरूपण गर्ने व्यवस्था छैन । परिणाम स्वरूप, ती मध्ये धेरैजसो सँग चाहिएभन्दा कम पूँजी छ, जसरी एउटा व्यवसायमा चाहिएभन्दा कम पूँजी तब हुन्छ जब यसले आफ्नो आय र सम्पत्तिले धान्न सक्नेभन्दा कम सेक्यूरिटी निकास गर्छ । गरिबको संगठन, नयाँ लगानी उठाउन शेर र बन्ड निकास गर्न नसक्ने संस्थाहरू जस्तै हुन्छ । प्रतिनिधित्व बिना, उनीहरूको सम्पत्ति मृत पूँजी हो ।

यी राष्ट्रका गरिब निवासीहरूसँग (मानवताको ५/६ भाग) सामग्री त छ तर उनीहरू आफ्ना सम्पत्तिलाई देखाउन र पूँजी सिर्जना गर्न असक्षम छन् । उनीहरूसँग घर छ तर हक छैन, बाली छ तर त्यसको दस्तावेज छैन, व्यवसाय छ तर त्यसको वैधानिक आधार छैन । यिनै महत्वपूर्ण कुराहरू नभएकाले ती मानिसहरू जसले सबै पश्चिमी आविष्कार अपनाएका छन् (कागत च्याप्ने देखि न्यूक्लियर रिएक्टरसम्म) उनीहरूले आफ्नो घरेलु पूँजीवाद चलाउन चाहिने जति पूँजी सिर्जना गर्न सकेका छैनन् ।

यही हो पूँजीको रहस्य । यसलाई सुल्झाउन के बुझ्न पर्छ भने पश्चिमेहरूले हकका आधारमा सम्पत्ति देखाएर त्यसबाट पूँजीलाई हेर्न र निकाल्न सके । मानिसको मस्तिष्कका लागि एउटा ठूलो चुनौति भनेको ती कुराहरूको आकलन गर्नु हो र त्यसको पहुँच पाउनु हो जुन कुराको अस्तित्व छ तर हामी देख्न सक्दैनौं । जुन कुरा वास्तविक र उपयोगी हुन्छ त्यो सबै छुन सक्ने वा देखिने हुँदैन । उदाहरणका लागि, समय वास्तविक हो तर यसलाई तब मात्र प्रभावकारी रूपमा व्यवस्थापन गर्न सकिन्छ जब यसलाई घडी वा क्यालेन्डरद्वारा प्रस्तुत गरिन्छ । इतिहास हेर्ने हो भने मानिसहरूले थुप्रै उल्लेख्य प्रणालिहरूको आविष्कार गरेका छन् - लेख, संगीतको अंकन, डबल-एन्ट्री बूक किपड - जुन छुन नसक्ने भए पनि मानिसको मस्तिष्कले बुझ्न सक्छ । त्यस्तै गरी, पूँजीवादका ठूला विशेषज्ञहरू, सम्मिलित हक प्रणालि र संस्थागत भण्डार सिर्जना गर्ने देखि माईकल मिल्केन सम्मले हामीसँग जम्मा भएका सम्पत्तिबाट संभव पूँजीलाई नयाँ उल्लेख्य प्रक्रियाबाट देखाउन र निकाल्न सक्छन् ।

यहि समयमा, तपाईं नदेखिने युकेन, चाईना र ब्राजीलको टेलिभिजनको प्रवाहबाट घेरिनु भएको छ । तपाईं ती सम्पत्तिहरूबाट पनि घेरिनु भएको छ जसमा नदेखिने पूँजी रहेको छ । जसरी युकेनको टेलिभिजनको प्रवाहलाई प्रत्यक्ष रूपमा महसुस गर्न नसके पनि एउटा टेलिभिजन सेट द्वारा हेर्न र सुन्न सकिन्छ, त्यसरी नै पूँजीलाई पनि सम्पत्तिबाट निकाल्न सकिन्छ । तर, पश्चिमसँग मात्रै नदेखिनेलाई देखिनेमा परिणत गर्ने प्रक्रिया छ । यही असमानताले विस्तार गर्छ किन पश्चिमी मुलुकहरूले पूँजी सिर्जना गर्न सक्छन् र तस्रो विश्व र पूर्व साम्यवादी देशहरूले सिर्जना गर्न सक्दैनन् ।

विश्वका यी गरिब क्षेत्रहरूमा (जहाँ २/३ मानिसको बास छ) यो प्रक्रिया नहुनु पश्चिमको एकलौटी षड्यन्त्रको परिणाम होइन । बरु यो के हा भने, पश्चिमेहरूले यो प्रक्रियालाई यति सजिलोसँग लिन्छन् कि उनीहरूले यसको अस्तित्वलाई नै बिसर्सके । अमेरिकनहरू, यूरोपियनहरू र जापानीहरू जसले आफ्नो सबै धन यसलाई प्रयोग गर्ने क्षमतामा लगाउनु पर्ने हो, यो प्रक्रिया विशाल भएपनि कसैले पनि यसलाई देख्दैनन् । यो, उनीहरूको सम्पत्ति व्यवस्थापन प्रणालि भित्र लुकेको एउटा अस्पष्ट कानूनी पूर्वाधार हो - जसको स्वामित्व भनेको एउटा बरफको पर्वतको टुप्पो हो । यस पर्वतको बाँकि भाग मानिसले बनाएको जटिल प्रक्रिया हो

जसले सम्पत्ति र श्रमलाई पूँजीमा परिणत गर्नसक्छ । यो प्रक्रियाको सृजना एउटा प्रतिचित्रबाट गरिएको होइन र यसलाई एउटा चम्किलो विज्ञापनपत्रमा वर्णन गरिएको छैन । यसको आरम्भ अस्पष्ट छ र पश्चिमी पूँजीपति राष्ट्रहरूको अर्थतान्त्रीक अर्धचेतनमा यसको महत्व पुरिएको छ ।

यस्तो महत्वपूर्ण कुरा हाम्रो दिमागबाट कसरी चिप्लिन सक्छ ? यी कुराहरू किन काम गर्छन् भन्ने नबुझिकन यीनीहरूको प्रयोग बारे थहापाउनु हाम्रो लागि असामान्य कुरा होइन । चुम्बकिय ज्ञानको चित्तबुझ्दो अध्ययन हुनु धेरै अगाडी देखि डुङ्गा चलाउनेहरूले चुम्बकिय सियोको प्रयोग गर्दथे । ग्रेगर मेन्डेलले वंशानुगत सिद्धान्तहरूको बारे विस्तार गर्नुभन्दा धेरै अगाडी देखि पशुपालन गर्नेहरूले यसका बारे क्रियाशील ज्ञान हासिल गरिसकेका थिए । पश्चिमी विश्व धेरै पूँजीले गर्दा समृद्ध भएपनि, के मानिसहरूले पूँजीको निकासलाई बुझेका छन् ? यदी छैनन् भने, पश्चिमले आफ्नै शक्तिको स्रोतलाई संभवतः नोक्सान पुराउन सक्छ । पूँजीको स्रोतका बारे स्पष्ट हुनाले अवश्य आउने संकटबाट पश्चिम र विश्वका बाँकि भागहरूलाई आफै बचन तयार गराउँछ । त्यसपछि अन्तराष्ट्रीय संकटका बेला सुनिने प्रश्न फेरी सुनिन्छ : समस्या समाधान गर्न कसको पैसाको प्रयोग गर्ने ?

अहिले सम्म, पश्चिमी मुलुकहरू आफ्नो पूँजी उत्पादनको प्रणालीमा त्यती ध्यान नदिनमै र पुराना कुराहरूलाई कागजी नगर्नमै खुशी छन् । तर ती इतिहासका कुरालाई भेटाउनु पर्छ । यो किताब, पूँजीको स्रोतको अनुसन्धानलाई फेरि खोल्ने एउटा प्रयास हो र गरिब मुलुकहरूको अर्थतान्त्रिक असफलतालाई कसरी सच्याउने भनेर विस्तार गर्नु पनि हो । यी असफलताहरूसित संस्कृति वा वंशानुगत तत्वको कमीसँग कुनै सरोकार छैन । के कसैले लेटिन अमेरिकालीहरू र रुसीहरू बीच “सांस्कृतिक” समानता देखाउन सक्छ ? तरपनि गएको दशकमा, जब देखि दुवै क्षेत्रले पूँजी बिना पूँजीवादको निमार्ण गर्न थाले, उनीहरूले समान राजनीतिक, सामाजिक र आर्थिक समस्याहरू भैलै आएका छन् : बढ्दा असमानता, भूमिगत अर्थतन्त्र, व्यापक माफियाहरू, राजनीतिक अस्थिरता, पूँजी घट्नु, कानूनको अवहेलना आदि । यी समस्याहरूको उत्पत्ति रुढिवादि गिरजाघरका मोनास्ट्रीहरूमा वा ईनक्यासका बाटोहरूमा भएको होईन ।

तर, पूर्व साम्यवादी र तेस्रो विश्वका देशहरू मात्रै यी सबै समस्याहरूबाट पीडित छैनन् । यस्तो अमेरिकामा पनि भएको थियो ई.सं १७८३ मा, जब राष्ट्रपति जोर्ज वाशिङटनले “ अवैध हस्तक्षेपीहरूलेअरुको नोक्सानको बदलामा देशको सर्वोत्तम अशंलाई निकाल्ने र फ्याक्न गर्छन्” भन्ने शिकायत गरेका थिए । यी “ अवैध हस्तक्षेपीहरू” भनेको ती सुकुम्बासीहरू र साना गैरकानूनी उद्यमीहरू थिए जसले आफ्नो अधिकार नभएका जमीन र घर माथि कब्जा गरेका थिए । आउने एक सय वर्षमा, यी सुकुम्बासीहरूले जमीनहरू माथि कानूनी हक पाउन लडाईं गरे र खानीमा काम गर्ने मानिसहरूले उनीहरूको मागलाई मानेनन् किनभने हक

सम्बन्धि कानून प्रत्येक शहर र शिविरमा फरक थियो । सम्पत्तिको अधिकार सुनिश्चित गर्नाले अमेरिका भरि यस्तो सामाजिक अस्थिरता र प्रतिकूलता पैदा गरायो कि , सर्वोच्च अदालतका प्रमुख न्यायाधीश जोसेफ स्टोरीले ई.सं १८२० मा सोचे के वकिलहरूले कहिल्यै यसको समाधान गर्न सकलान् ?

के सुकुम्बासी, अवैध हस्तक्षेपी, र कानून नमान्ने जस्ता कुराहरु सुनिने गरेका छन् ? अमेरिकन र युरोपियनहरूले अरु देशहरूलाई “आफू जस्तै हुनुपर्छ” भनिरहेका छन् । खासमा ती , एक शतक पहिलाको विकास नभएको अमेरिका जस्तै छन् । आज विकासउन्मुख र पूर्व साम्यवादी देशका नेताहरूले सामना गर्नु परेका जस्तै पश्चिमी राजनीतिज्ञहरूले पनि एक चोटी यस्तै नाटकिय शर्तहरूको सामना गरेका थिए । तर, उनीहरूका उत्तराधिकारीहरूले ती दिनहरूलाई बिर्सेकाछन् जब अमेरिकाली पश्चिम खोल्ने आविष्कारकहरूसँग चाहिएभन्दा कम पूँजी थियो किनभने उनीहरूले विरलै आफ्नो जमीन र समाग्रीको हक पाएका थिए, जब एडम स्मीथले कालो बजारमा सामान किनबेच गरे र अंग्रेजी सडकका मगन्ते बच्चाहरूले थेम्सको हिलाम्य किनारमा पर्यटकहरूले फालेको पैसा उठाए, जब जीन-बेपटिस्ट कोल्बर्टको वैज्ञानिकहरूले १६००० साना उद्यमीहरूलाई फाँसी दिए जसको अपराध यति मात्र थियो कि उनीहरूले फ्रान्सेली उद्योग नीति विपरीत कपासको कपडाको उत्पादन र आयात गरे । त्यो भूतकाल थुप्रै राष्ट्रहरूको वर्तमान रहेको छ । पश्चिमी राष्ट्रहरूले आफ्ना गरिबलाई यसरी सफलता पूर्वक आफ्नो अर्थतन्त्रमा गाँसेका छन् कि उनीहरूले के बिर्सिसके भने उनीहरूले यो कसरी गरेका थिए, कसरी पूँजीको सृजना सुरु भयो, अमेरिकन इतिहासकार गोर्डन उडले लेखे भैं “ केही प्रभावोत्पादक कुरा समाज र संस्कृतिमा भईरहेको थियो जसले अमेरिकन इतिहासमा कहिले नभएको उत्साह र जाँगर छोडिरहेको थियो ।१ त्यो “केही प्रभावोत्पादक” भनेको के थियो भने, अमेरिकन र युरोपियनहरूले ठूलो औपचारिक सम्पत्ति कानून बनाउने र ती सम्पत्ति बाट पूँजी सृजना गर्ने एउटा परिवर्तन प्रणालीको आविष्कार गर्ने आँटेका थिए । यो त्यो क्षण थियो जब पश्चिमले सफल पूँजीवाद तिर डोच्याउने निर्धारित सीमालाई पार गरे - जब यो निजी समूहबाट एउटा लोकप्रिय संस्कृतिमा परिणत भयो, जब जोर्ज वशिङटन डराए कि “अवैध हस्तक्षेपीहरू” आविष्कारकहरूमा परिणत भए जसलाई अमेरिकन संस्कृति अहिले आदर गर्दछ ।